

" וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלְפָּנֵי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיִּמְתּוּ לִפְנֵי ה' " : (י, ב')

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש וגו'. צריך להבין למה ומדוע ביום השמחה הגדולה, בו השכינה סוף סוף ירדה לעיני כל העם - דווקא אז נפטרו שני גדולי הדור נדב ואביהוא. ואולי אפשר לומר שזה קרה כיוון שהמשכן, שנבנה בזהב, בא לכפר על עגל הזהב. לכן הוא נקרא משכן העדות, שזוהי עדות לכל העולם שהקב"ה כיפר לנו על מעשה העגל, אבל כפי הקלקול - כך התיקון. וכמו שבירידת משה מהשמים עם התורה הקדושה אירע החטא הנורא של העגל, וגרמו צער לתורה ולשכינה, כך עכשיו בתיקון: כשהשכינה יורדת למשכן נגרם הצער לבני ישראל בראותם את השריפה אשר שרף ה'.

רופא או רוצח?

והמגיד מדובנא מביא משל נפלא בעניין זה: מלך אחד הקים עיר לתפארת, ובנה בה כל מיני דברים יוצאים מן הכלל. מסיבה גדולה נערכה לכבוד חנוכת העיר, והנה באמצע המסיבה קם המלך ואמר 'אם יש למישהו רעיון נוסף בכדי לשפר את העיר הזו - הוא מוזמן להציע אותו כאן ועכשיו'. אחד הנוכחים קם ואמר למלך 'לא ראיתי עיר כזו יפה בחיים שלי, אנו מודים לך על הכל, אבל במחילה, דבר אחד עדיין חסר בעיר הזו'. 'מה חסר בעיר?', שאל המלך. 'חסר כאן רופא. כי אם מישהו יהיה חולה מחר - לאן ילך?! 'אתה צודק', אמר המלך, 'איך לא חשבתי על זה? עוד היום אביא לעירנו את אחד הרופאים הטובים ביותר שיש'.

אמר ועשה. עוד באותו יום הגיע רופא מיוחד במינו, ועשו לו קבלת פנים נאה. כבר למחרת הגיע אליו החולה הראשון עם כמה מלווים, וטען שיש לו כאבים חזקים בראש ובבטן. הרופא בדק אותו, נתן לו כדורים והורה לו לקחת אותם שלוש פעמים ביום במשך שבוע. לא עברו יומיים - והאיש שבק חיים.

באו כולם והתלוננו בפני המלך, 'איזה מן רופא זה? במקום לרפא את החולה - הוא נותן לו כדורים והורג אותו'. מיד קרא המלך לרופא ושאל אותו לפרש הדבר. אמר לו הרופא 'אדוני המלך, כשהגעתי לעיר שמעתי את האנשים אומרים שזהו, עכשיו אפשר לאכול מה שרוצים, לשתות מה שרוצים, וגם לעשן. כי יש רופא, ואם נהיה חולים - הוא ירפא אותנו, לכן אין מה לדאוג. אמרתי בלבי שלא אתן להם להיות חולים ולסמוך עלי, ולכן האיש שהגיע אלי חולה ממש עמד למות בכל מקרה. הכדורים שהבאתי לו היו סתם סוכריות, כדי שיחשבו שאני גרמתי למותו, ולא ימהרו להיות חולים'. ע"כ המשל.

והנמשל הוא שכשהקב"ה בנה את המשכן, התחילו חלק מהעם להגיד 'עד עכשיו אי אפשר היה לעשות עבירות כי לא היה מה שיכפר עלינו, אבל עכשיו נעשה עבירות. ממילא נוכל להביא קרבנות לקב"ה ויכפר עלינו'. אמר הקב"ה: 'וכי בניתי משכן כדי שתעשו עבירות ח"ו? אני אעשה שתראו שהמשכן הזה, מסוכן להיכנס אליו. ולכן בו ביום שנבנה המשכן - נדב ואביהוא נפטרו. וזה מה שאמר משה רבינו לאהרן אחיו, "הוא אשר אמר ה' בקרובי אקדש". בגלל בניך המשכן נעשה מקודש, ועתה יראים להיכנס אליו. (ובחרת בחיים - הרב יפתח סופר)

אהבת ישראל

חלי החשדנות

מענין, שהרבה אנשים לאחר מקרים רבים, ואפשר לומר: רב ככל המקרים, הגם שנוכחו לדעת שחשדנותיהם בתבריהם מכיריהם התבדו, ובמו עיניהם כאו שחוש החשד אצלם מפתח מאד ועל פי רב טועים הם, מפל מקום עדין לא לומדים לקחים מפך, ובכל ארוע קטן המעורר ספק רחוק של חשד כבר מתמלא הלב בשפוט שלילי על הזולת, וכמוכן שגורר אחריו הקפדה בלב, ומההקפדה שגאה וכי...
פעמים רבות נוכחת לדעת שטעית וחשדת בכשרים, ויתכן וגם לקית על זה, וכמו שאומרים חז"ל: החושד בכשרים לוקה בגופו, ובכל זאת מערכת המחשב של הפעלת החשדות עובדת ללא שנוי.

במקרה הטוב, כשגלית את טעות חשדנותך, לפני שפעלת למעשה - כיצד היא הרגשתך?
- מה עשית?! סתם חשדת?! הלא הוא הצדיק ואני הרשע!

במקרה זה עוד הצילוך מן השמים, היתה לך סיעתא דשמיא לגלות את טעות החשד בעוד מועד לפני שתפעל למעשה בשגאה ומחלקת, אולם כמה קשה המצב כשלא גלית את טעות חשדנותך בעוד מועד וכבר פעלת בהתאם לחשדנותך בשגאה, ריב ומחלקת, ורק לאחר מכן גלית שחשדת הנה בטעות. הלא הנך מצנה ונדרש תכף לקום ולהתרפס לפני הנפגע ולבקש סליחתו, ולבדק, לדרש ולחקר אם אכן נתקבלה מחילתך מאתו ומחל לך מפל לבו. (הרב יעקב ישראל לוגאסי)

אמונה

ס. על ידי האמת העולם נשמר מפל הזקות. (ספר המידות)

דיני השבת אבידה

הלוקח את האבידה לעצמו ואינו מחזירה לבעליה, מלבד האיסורים שזכרו בסעיף הקודם, הרי הוא עובר גם על עוון גזל, (2) ועתיד לחזור בגלגול כדי להשיב את האבידה לבעליה. (3)

(2). כתב השולחן ערוך (סימן רנט סעיף א): הרואה אבידת ישראל, חייב לטפל בה להשיבה לבעליה, שנאמר: "השב תשיבם". ואם נטלה על מנת לגזלה, ועדיין לא נתיאשו הבעלים ממנה, עובר משום השב תשיבם לאחיד, ומשום לא תגזול, ומשום לא תוכל להתעלם. ואפילו אם יחזירנה אחר כך, כבר עבר על לא תוכל להתעלם.

והקשה בשיעורי רבי שמואל רוזובסקי על בבא מציעא (סימן לח), מדוע קאמר שעובר משום "לא תגזול", ולא קאמר שעובר על "לא תגנוב", והרי הוא גונב את האבידה ללא ידיעת הבעלים, ואין זה דומה לגזילה שנאמר בה "ויגזול את החנית מיד המצרי", דהיינו שהגזולן לוקח חפץ בידיעת הבעלים. אבל באבידה אין הבעלים מודעים לכך, ואם כן דמי לגניבה ולא לגזילה.

ותירץ בשם הגרי"ז, שאחד התנאים של גניבה הוא - "וגונב מבית האיש", דהיינו שיגנוב את החפץ מבית בעליו. ומאחר שהמוצא אבידה ולוקחה לעצמו, אינו לוקחה מבית האיש, אלא מההפקר, לכן אין לו דין גנב. ועוד למדונו רבותינו, שכל הלוקח ממון חברו לרשותו ללא שום פחד, זהו גזילה. ואם יש לו פחד בלקיחתו, נתחדש שיש לו דין גנב שצריך לשלם כפל. אבל כל לקיחת ממון שאין בה פחד מהבעלים, היא גזילה. ולכן המוצא אבידה ואינו מחזירה, נקרא גזול, מפני שאין לו פחד בלקיחתו, וגם אינו לוקח מבית האיש. ע"ש. ועיין לריטב"א בחידושו לבבא מציעא (דף כו.):

משהו לנשמה

התועלת מידיעת התורה / חב"ד

באותם ימים אור ואפלה שמשו בערבוביה. הקהלות היהודיות בפולין, שלפני מאתיים וחמשים שנה, שגשגו וגדלו, אולם בה-בשעה גברה והתעצמה האנטישמיות, וגררה התנכלויות ליהודים, גזרות והגבלות.

יום אחד נתפס יהודי בחטא 'חמור': התברר כי האיש סחר עם אחד הפכריים הגויים. מעשה זה היה מנגד לחק באותה עת, לאחר ששונאי-ישראל השחירו את פני היהודים והדביקו להם תווית של נוכלים המרמים את "הפכריים התמימים". המעשה התרחש בערב שבת. היהודי הסוחר, שעשה את דרכו לעיר-מגוריו, עבר דרך אחד הפכריים, ובתוך כך קנה סחורה מידי גו-המקום. את הסחורה העמיס על עגלתו והמשיך בדרכו.

סמוך לשערי העיר נתקל בצמד שוטרים. כשראו השוטרים יהודי מוביל עגלה עמוסת סחורה, נטפלו אליו והחלו לבדק בציציותיו. השוטרים חקרו את היהודי חקירת שתי-וערב בדבר מקור הסחורה.

לבן של הסוחר היהודי פג בקרבן, בהרגישו בסכנה המרחפת מעל ראשו. בשלב כלשהו נדחק לפנה עד שגלה את האמת, כי קנה אותה מאחד הפכריים. השוטרים פקדו עליו להתלוות אליהם, עם עגלתו העמוסה סחורה – אל בית-המעצר.

כשראה היהודי האמלל כי בלתי אליו הרעה – נסה להפעיל את השיטה הישנה, שעל-פי-רוב הוכיחה את עצמה. הוא הכניס את ידו לכיסו, הוציא משם חבילת שטרות והושיטם לעבר השוטרים.

זיק של חמדנות נצת בעיניו של אחד השוטרים, וכבר הושיט יד כדי לטל את השוחד. אולם חברו, שהיה ישר ממנו, או שמא שנאת היהודים שבלבו גברה אף על תאנת הממון – סבל את המהלך. הוא החל לצעק על היהודי כי העוון הראשון שעבר הרי הוא כאן וכאפס לעמת נסיונו הנזאל לשחד איש-חק. ואמנם, בעוד על סחר עם גויים היה צפוי ליהודי ענש קל יחסית, על שחוד שוטר צפוי היה למאסר ממשך.

"אור ואפלה" אמרנו, משום שבאותם ימים, על-אף החקים שהגבילו את היהודים בחייהם ובמסחרם, שמש יהודי תלמיד-חכם בתפקיד התובע הכללי של פולין. הלה, ששם משפחתו שור, היה נכדו של רבי אלכסנדר-סנדר שור, בעל היתבואות שור. ממשלת פולין, ברצותה להוכיח את 'נאורותה', נהגה (כפי שנהגו מדינות נוספות באירופה) למנות למקצת התפקידים הבכירים במדינה בני מעוטים. כך הגיע נכדו של הפוסק הנודע לתפקידו החשוב והבכיר.

מועד המשפט הגיע. הנתבע, שבמו-נדיו הפיל את עצמו מן הפח אל הפחת, לא צפה ליותר מדי. לבית-המשפט נאספו ובאו היהודים שרחמו על אחיהם הסוחר, לצד גויים שונאי-ישראל, שיחלו למפלתו באשר הוא יהודי, וסתם סקרנים.

אך באשר משמים חפצים לסייע לאדם, הסיוע בוא גבוא גם כנגד כל הסכויים. עם תחלת המשפט הקריא התובע הכללי את גליון ההאשמות נגד הסוחר היהודי. לאחר מכן פנה השופט לסוחר והציג לו סדרת שאלות, שבסופן השאלה אם יש לו לומר דבר-מה להגנתו.

האמלל מלא את פיו מים, בנדעו כי כל נסיון שלו להכחיש את מעשיו מול עדותם של שני השוטרים, יעורר גחונך ואולי אף יחמיר את מצבו.

לפתע החל התובע לזמזם – כאלו לעצמו – את דברי המשנה במסכת שבת: "מי שהחשיך עליו בדרך, נותן פיסו לנכרי". בכך התפנו לרמז לחשוד, כי בעיני אשמת השחד כול הוא לטען שלא היתה לו שום פננה לשחד את השוטרים, אלא מפניו שהדבר ארע בערב שבת, אלצה אותו ההלכה למסור את כספו לשוטרים.

הסוחר היהודי, שהיה יודע-ספר, מהר להאחז בחבל-ההצלה שהשלך לעברו. לפתע חזר הצבע ללחיו והוא בקש את רשות-הדבור. בקול רועד במקצת השמיע את טעונו ולמד את השופט ואת כל קהל הנוכחים באולם פרוק בהלכות שבת. סימנים של מבוכה נברו על פני השופט, שהאזין לדברים בהשתאות ובכבד-ראש גם-יחד.

לאחר שקילת הדברים זמן-מה, קבע השופט מועד לדיון נוסף, שאליו זמן את רבה של ורשה. השופט שאל את הרב אם אמנם יש הלכה בתורת ישראל הקובעת כי יהודי הנמצא בדרך והשבת עומדת להפגס – אסור לו לטלטל את ארנקו והוא רשאי למסרו לגוי שיטלטלנו בעבורו. הרב אשר את הדברים תוך השמעת המשנה בלה והסברתה במתק שפתים.

דברי הרב שכנעו את השופט והוא החליט לפטר את היהודי מאשמת הצעת שחד לשוטרים. מפניו ששכנע בנקיון-כפיו של היהודי בעוון החמור, החליט להקל עמו גם בעברה על חקי המסחר. "השתכנעתי שהחשוד הוא אדם ישר ושומר חק", סבם השופט ושלח את היהודי לדרכו.

לספור זה – שארע לפני יותר ממאתים וחמשים שנים ועבר מדור לדור – נהגו המספרים להוסיף הערה: "צא ולמד איזו תועלת נוספת יכולה לצמח מידיעת התורה, שכן אלולא ידע החשוד את דברי המשנה, לא היה קולט את הרמז ששגר לעברו התובע ולא היה נצל".